

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «БЕРДЯНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І БІЗНЕСУ»

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ

Колективна монографія

За редакцією
АНТОШКІНОЇ Л.І.,
РУНЧЕВОЇ Н.В.,
ГОРЯЧОЇ О.Л.

Київ
ТАЛКОМ
2020

УДК 338:330.35/36.011](477)(02)

П76

Рекомендовано Вченою радою факультету економіки, управління та інформаційних технологій ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу» (протокол № 7 від 24.02.2020 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу» (протокол № 7 від 26.02.2020 р.)

Рецензенти:

Руснак А.В. — доктор економічних наук, професор кафедри економіки, Херсонської філії Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;

Марченко О.А. — завідувач кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор економічних наук, професор;

Каткова Т.І. — доктор технічних наук, професор кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій університету митної справи та фінансів.

Авторський колектив: Антошкіна Л.І., Антошкін В.К., Антонов О.І., Артеменко Д.М., Бритвенко А.С., Буц І.М., Горяча О.Л., Дем'яненко Л.О., Добренко О.О. Жучинський О.Ю., Ігнатенко М.М., Карпенко Н. Г., Картамішева О. С., Кіров М.С., Кірова Л.Л., Клименко А.А., Княженко І.І., Коваль С.В., Кравцова Л.А., Круковська О.В., Куцарський Є.Е., Кучеренко М.А., Кучеренко С.Ю., Лаврега Г.Р., Лактіонов Є. Ю., Леваєва Л.Ю., Мармуль Л.О., Малишко В.В., Марченко О.А., Мац Т.П., Міхов Л.І., Мухін Д.М., Педан В.І., Пилипенко К.А., Піньковський В.С., Плевако Я.А., Попова Н.О., Порватова Н.М., Постол А.А., Романченко Ю. О., Романюк І.А., Рунчева Н.В., Сабардіна О.В., Семенов К.О., Сирота А.І., Сільченко І.А., Скрипичин М.В., Соловійов Д.І., Степанова В.О., Столяров В.Ф., Столярова В.В., Терещенко А.В., Трикоз І.В., Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М., Фролов Ю.М. Фролова Г.І., Храновська І.Б., Шинкаряк О.В., Юрченко Ю.Ю., Юткіна І.О., Ясинецька Л.В.

Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку

П76 України: колективна монографія / за ред. Антошкіної Л.І., Рунчевої Н.В., Горячої О.Л. — К.: Талком, 2020. — 536 с.

ISBN 978-617-7832-27-9

Монографія підготовлена колективом Університету за участі соратників споріднених творчими зв'язками наукових установ і закладів освіти. У монографії представлені результати ініціативних досліджень щодо обґрунтування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України в умовах виконання національних завдань Цілей Сталого Розвитку людства на період до 2027 року та до 2030 року.

Монографія розрахована на державних службовців центральних регіональних і місцевих органів влади, спеціалістів реального сектору національної економіки, на здобувачів вищої і фахової освіти, викладачів і науковців.

УДК 338:330.35/36.011](477)(02)

ISBN 978-617-7832-27-9

© Антошкіна Л.І., Рунчева Н.В.,
Горяча О.Л. та ін., 2020

© ТОВ «Бердянський університет
менеджменту і бізнесу», 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АГРОПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	9
1.1. Механізми кластеризації у формуванні інноваційної моделі розвитку великотоварного конкурентоспроможного агропромислового виробництва України.....	9
1.2. Концепція регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.....	19
1.3. Теоретико-методичні основи формування витрат та собівартості в сільськогосподарських підприємствах.....	33
1.4. Види та методи визначення собівартості продукції в структурі обліку діяльності аграрних підприємств.....	43
1.5. Удосконалення управління витратами підприємств.....	48
1.6. Нові підходи до класифікації та оцінки основних засобів у практиці обліку аграрних підприємств.....	55
1.7. Державно-приватне партнерство і соціальна відповідальність як засоби консолідації суб'єктів агробізнесу.....	65
1.8. Спеціалізація як форма концентрації аграрного виробництва.....	74
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ СКЛАДОВИХ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ.....	85
2.1. Теоретичні та практичні складники змісту економіки та менеджменту фізичної культури і спорту.....	85
2.2. Соціально-економічна сутність агроосель та малих підприємств у сільському зеленому туризмі.....	94
2.3. Напрями впровадження контролінгу в управління закладів і організацій соціокультурної сфери на селі.....	98
2.4. Інструменти прогнозування діяльності туристичних підприємств.....	107
2.5. Досвід та інститути розвитку підприємств сільського зеленого туризму у європейських країнах.....	117
2.6. Удосконалення управління розвитком суб'єктів сільського зеленого туризму.....	124

2.7. Реалізація туристичних товарів і послуг: обліково-аналітичний аспект	131
2.8. Маркетингові особливості антикризового управління підприємствами туристичної сфери України	143
2.9. Забезпечення розвитку сфери охорони здоров'я через впровадження державно-приватного партнерства	151

РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА ДЕРЖАВИ

3.1. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів: проблеми та перспективи.....	163
3.2. Методологічні основи досягнення узгодженості і збалансованості Регіональних стратегій з Державною стратегією регіонального розвитку України	177
3.3. Принципи визначення та обґрунтування стратегічних цілей, пріоритетів і індикаторів людиноцентриського розвитку в регіонах	214
3.4. Моніторинг процесів, процедур і складових людиноцентриського розвитку в регіонах	230
3.5. Розвиток місцевих бюджетів в умовах децентралізації	258
3.6. Професійний ринок праці як пріоритетний напрям соціально-економічного розвитку України в умовах реформ.....	271
3.7. Проблеми державно-управлінського забезпечення соціально-економічного та правового розвитку моніторингу земельних ресурсів на сучасному етапі	288

РОЗДІЛ 4. ПРОВІДНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ТА ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ

4.1. Історичні аспекти виникнення та розвитку кризових явищ в економіці.....	313
4.2. Економічна безпека держави на макрорівні	329
4.3. Комплексна оцінка вартості комерційних банків при здійсненні операцій кредитування національних підприємств	341
4.4. Поняття кредитного механізму і напрями його вдосконалення в умовах економічного відродження.....	357
4.5. Історико-економічна сутність виникнення та розвитку відмивання «брудних» грошей та вплив на фінансову безпеку країни	369

4.6. Суть та значення судово-бухгалтерської експертизи в розвитку фінансово-економічного механізму держави.....	377
4.7. Становлення та розвиток юридичної відповідальності за посягання на рибні ресурси.....	385
4.8. Методичні засади організації обліку пально-мастильних матеріалів в умовах сьогодення	409
4.9. Селективне імпортозаміщення: стан та наслідки	421
4.10. Особливості забезпечення конкурентоспроможності підприємств будівельного комплексу	433

РОЗДІЛ 5. ІННОВАЦІЇ, МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІКОЮ

5.1. Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності підприємств в Україні.....	444
5.2. Кейнсіанська модель як базова підстава державного регулювання економіки	458
5.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення формування виробничого потенціалу підприємств	466
5.4. Статистичне дослідження сезонних коливань показників зайнятості у сільському господарстві.....	483
5.5. Дослідження методів і засобів створення віртуального університету з дистанційного навчання	496
5.6. Безпека комп'ютерних мереж	513

ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВИЙ АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ.....531

ПЕРЕДМОВА

Ефективна економічна система повинна створювати достатню матеріальну базу і реальні можливості для здійснення заходів з вдосконалення перерозподілу створеного ВВП та нагромадженого багатства. Насамперед, щодо включення в цей процес соціальних компонентів, які забезпечують необхідний рівень життя населення. Важливим стає обов'язкове зберігання стимулювання ринкової ефективності та необхідного регулювання з боку державного управління та її місцевого самоврядування.

Ринкова саморегуляція викликає поглиблення існуючих і виникнення нових соціально-економічних проблем. Саме тому існують нагальні потреби у визначенні та обґрунтуванні пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України на середньо-та довгостроковому перспективу.

Взаємодія між основними елементами національної економічної системи в контексті раціоналізації суспільного життя держави є пріоритетним принципом будь-якої країни світу та реалізації внутрішньодержавних відносин, а відкритість останніх щодо зовнішньої взаємодії і взаємозалежності формує основу стійких міждержавних зв'язків у різних сферах соціально-економічного розвитку світогосподарської системи.

Визначення пріоритетів розвитку будь-яких суб'єктів ринкових відносин повинен базуватись на застосуванні об'єктно-цільового підходу до ідентифікації, який дає можливість виявити й оцінити інноваційний, інформаційний, науково-технічний потенціали в перспективному періоді з урахуванням вимог підсистем загальнодержавного рівня. При цьому алгоритм використання «Дерева цілей» пропонується будувати на основі системи критеріїв загальнодержавного і секторально-галузевого значення національної економіки за такими п'ятьма рівнями оцінок ідентифікації реальних масштабів виробничого потенціалу держави, як: основна загальнонаціональна мета; критерії оцінки часових пріоритетів видів економічної діяльності на базі нових технологій; критерії оцінки пріоритетів науково-технічної діяльності; критерії оцінки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; узагальнюючі критеріальні показники, що характеризують рівень привабливості та вірогідності запровадження у практику відповідного типу прогресивних технологій.

Розвиток країни та її регіонів залежить від усіх елементів ринку і, в першу чергу, визначається конкурентоспроможністю господарюючих суб'єктів та вироблених ними товарів і послуг. Водночас усі господарюючі суб'єкти функціонують в економічному середовищі конкретного регіону і їх успіх багато в чому зумовлений виключно регіональними факторами (наявністю місцевих ресурсів, об'єктів інфраструктури, ро-

бочої сили, взаєминами з місцевою владою). Саме тісними зв'язками з місцевими викликами створюються й утримуються конкурентні переваги господарюючих суб'єктів у регіоні.

Аналіз науково-прикладних розробок із проблем предметної сфери дослідження дозволяє констатувати, що досягнення сталого розвитку регіонів природно-ресурсної спеціалізації об'єктивно передбачає ефективне використання їх географічних конкурентних переваг, оскільки регіональна економіка більшою мірою пов'язана з наявністю корисних копалин, інших видів природних ресурсів, джерел енергії, сприятливих природно-кліматичних умов.

Окреслені проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку України націлені на забезпечення на державному та регіональному рівнях пріоритетність соціально-економічної сталості, яка залишається загальнодержавною прерогативою.

У монографії, виходячи із сутності та змісту категорій «Політика», «Стратегія» і «Тактика», розкриті процеси і процедури формування: агропромислового розвитку України в умовах євроінтеграції; концептуальні положення визначення соціогуманітарних складових стійкого розвитку; теоретико-прикладні засади сталого розвитку регіонів та держави, провідні аспекти фінансово-кредитного та правового механізмів розвитку; інновації, математичні методи та інформаційні технології в управлінні економікою.

Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку України обґрунтовані в межах наукових шкіл, становлення яких відбувається в Університеті за останні роки:

- науково-практичні засади ефективного відтворення інтелектуального потенціалу держави (д.е.н., професор Антошкіна Л.І.);
- економіка аграрного бізнесу (д.е.н., професор Рунчева Н.В.);
- фінансове право в кризових умовах (д.ю.н., професор Сирота А.І.);
- менеджмент і фінансовий механізм сталого розвитку (д.е.н., професор Столяров В.Ф.).

Матеріали монографії розкривають результати наукових досліджень Університету яким передували монографічні дослідження попередніх років:

«Фінансовий механізм забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем» [Текст]: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Л.І. Антошкіної, д.е.н., проф. С.А. Навродського. — Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2016. — 283 с.

«Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку, економічного аналізу діяльності підприємств в Україні» [Текст]:

монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Л.І. Антошкіної. — Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2016. — 240 с.

Монографія «Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку України» (Бердянськ — 2020 р., 536 с.) разом із монографією «Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку України» (Бердянськ — 2020 р., 471 с.) визначають науково-методичне та концептуально-прикладне забезпечення перспективного планування в державі підвищення рівня та якості життя українського народу.

4.1. Суть та значення судово-бухгалтерської експертизи в розвитку фінансово-економічного механізму держави

У дослідженні розглянуто теоретичні основи функціонування фінансового механізму. Проведено аналіз основних підходів до трактування сутності та складових елементів. Функціонування фінансового механізму в системі управління фінансовими ресурсами розглядається під впливом підсистем цієї системи, а також зовнішніх факторів, зумовлених функціонуванням держави та фінансового ринку. У монографії

наданий аналіз змісту концептуальних основ судово-бухгалтерської експертизи в дослідженнях вітчизняних авторів. Розглянуто взаємозв'язок фінансового механізму та судово-бухгалтерської експертизи.

Фінансовому механізму належить провідна роль у сфері фінансового забезпечення та регулювання економічних та соціальних процесів в державі. Як інструмент розподілу та перерозподілу створеного внутрішнього валового продукту фінанси впливають на діяльність суб'єктів господарювання та їх взаємозалежність з державними інститутами соціального і економічного розвитку, стимулюючи або, навпаки, стримуючи їх зростання. Фінансовий механізм деякими науковцями розглядається як засіб здійснення фінансової політики держави, з виділенням двох різних підходів до розуміння сутності категорії «фінансовий механізм»: перший — розуміють механізм функціонування самих фінансів; другий — сукупність методів і форм, інструментів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток.

Постійні перетворення в економічній системі держави, інтенсивний розвиток нових видів економічних відносин та інститутів, суттєві структурні зміни не забезпечило прозорості економіки, а зміни законодавства й стрімкий розвиток сучасних технічних засобів обробки та передачі інформації лише сприяють зростанню кількості економічних правопорушень і приховуванню їх наслідків, можуть завдати непоправного потрясіння фінансовому механізму держави в цілому.

В нашій країні є досить високим рівень економічних злочинів, чому сприяють нечіткість та непостійність діючого законодавства, за таких умов в процесі розслідування правоохоронними органами економічних правопорушень і під час судового розгляду кримінальних і цивільних справ перед слідчим та судом постає багато суперечливих питань, вирішення яких іноді не можливе без застосування спеціальних знань. В такій ситуації до роботи залучають судових експертів-бухгалтерів, яким для ефективної та результативної роботи необхідні спеціальні теоретичні та практичні знання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що теоретичні та практичні проблеми функціонування фінансового механізму розглядали у свої роботах чимало дослідників. Однак більшість досліджень фінансового механізму зосереджено на ролі держави в його формуванні однак до сьогодні щодо даного терміну залишається багато дискусійних питань.

Окрім концептуальні аспекти функціонування фінансового механізму висвітлюються у працях Л. М. Алексеєнко, В. В. Баклицької, О. Д. Василик, В. П. Горина, С. Я. Огородника, В. М. Опріна, В. М. Сурорміна, А. М. Поддерьогіна, В. М. Федосова та ін.

Вагомий внесок у формування теоретичних та організаційно-практичних засад судово-бухгалтерської експертизи здійснили вчені юридичного та економічного напрямів, та знайшли своє відображення у працях вітчизняних вчених: М. Т. Білухи, М. І. Камлика, Г. Г. Мумінова-Савіна, В. С. Рудницького, В. Є. Швеця, В. О. Шевчука; зарубіжних вчених: Т. М. Арзуманяна, Г. А. Атанесяна, А. М. Белова, Б. А. Бор'яна, Н. Г. Гаджисєва, Т. М. Дмитрієнко, С. Ф. Іванова, М. М. Ласкіна, І. Л. Петрухіна, В. Д. Понікарова, П. Ю. Пошюнаса, О. М. Ромашова, С. П. Фортинського, С. Г. Чаадаєва, В. В. Шадріна та ін.

Фінанси мають тісний взаємозв'язок із економічними процесами в країні. Вони можуть виступати інструментом розподілу та перерозподілу, а також стимулюючим фактором і навпаки стримуючим. Ефективне функціонування фінансового механізму багато в чому залежить від вдалого здійснення фінансової політики держави. Важливого значення поняття «фінансового механізму» набуває з точки зору його впливу на процес економічного зростання в країні.

Для формування чіткого уявлення щодо терміну «фінансовий механізм» проведемо аналіз даного визначення різними авторами (табл. 1).

Слід зазначити, що у доробку згаданих науковців відсутні єдині підходи до визначення як самого поняття фінансового механізму, так і його структури; поза увагою залишився розгляд фінансового механізму з позиції його впливу на процес економічного зростання в країні. Отже визначення даного терміну відрізняються кількістю рівнів функціонування, змістом, методами реалізації та важелями, здійснюється у кількох напрямках, в залежності від суб'єктів та об'єктів, які рухають відповідні підсистеми. В свою чергу деякі науковці розглядають фінансовий механізм як сукупність основних напрямів, форм і методів цілеспрямованого впливу державних і наддержавних органів управління на функціонування і розвиток економічної системи.

Поняття «фінансовий механізм» складається із двох частин — «механізм» і «фінанси». Термін «механізм» запозичений із природничих наук та походить від грецького слова «μηχανή», що означає знаряддя, пристрій [1, с. 538].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови він трактується як відображення внутрішньої будови чого-небудь і характеризує сукупність станів та процесів певного явища [9, с. 665].

Фінансовий механізм обумовлюється фінансовими відносинами у суспільстві і водночас він активно впливає на них. Характеризуючи сферу об'єктивних розподільчих та перерозподільчих процесів, фінансовий механізм є складовою загальною системою управління економікою.

Трактування поняття «фінансовий механізм»

Автор	Визначення терміну
В. Базилевич, Л. Баластрик [1]	Сукупність економіко-організаційних та правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави у процесі створення і використання фондів фінансових ресурсів із метою забезпечення різноманітних потреб державних структур, господарських суб'єктів і населення
О. Василик [2]	Сукупність форм і методів створення й використання фондів фінансових ресурсів із метою забезпечення різних державницьких структур, господарських суб'єктів і населення
О. Кириленко [2]	Система фінансових форм, методів, важелів та інструментів, які використовуються у фінансовій діяльності держави і підприємств за відповідного нормативного, правового та інформаційного забезпечення
С. Ковальчук [3]	Сукупність конкретних фінансових методів та важелів впливу на формування і використання фінансових ресурсів із метою забезпечення функціонування й розвитку державних структур, суб'єктів господарювання і населення
Л. Лазебник [4]	Механізмом управління процесом практичної реалізації функцій фінансів і принципів розбудови фінансової системи та фінансової політики, ґрунтуючись на нормах фінансового права.
В. Опарін [5]	Сукупність фінансових методів і форм, інструментів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства
В. Оспіщев [6]	Сукупність фінансових методів і форм організації фінансових відносин, інструментів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства
С. Юрій, В. Федосов [7]	Сукупність конкретних фінансових методів та важелів впливу на формування і використання фінансових ресурсів із метою забезпечення функціонування і розвитку державних структур, суб'єктів господарювання і населення

У сучасній літературі виділяють два підходи визначення фінансовий механізм:

– перший полягає в тому, що під фінансовим механізмом розуміється механізм функціонування самих фінансів, матеріальним втіленням яких є рух фінансових ресурсів;

– другий підхід характеризує зовнішню дію фінансового механізму, що полягає у сукупності методів форм, інструментів, прийомів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток.

Визначення сутності та структури фінансового механізму потребує чіткого розмежування між такими поняттями, як фінансовий інструмент, метод, форма та важіль.

Фінансові методи є виявами дії фінансового механізму. До них ми відносимо фінансове планування і прогнозування, фінансове забезпечення, фінансове регулювання та фінансовий контроль.

Виявлення протиправної діяльності у фінансово-господарській сфері покладається на систему органів економічного контролю та правоохоронні органи України.

Сутність контролю можна визначити як систему спостереження та перевірки процесу функціонування та фактичного стану об'єкта управління з метою визначення обґрунтованості та ефективності прийнятих управлінських рішень та результатів їх виконання, виявлення відхилень від вимог цих рішень, інформації про ці явища керівних органів та усунення несприятливих ситуацій.

Фінансовий контроль — комплексна фінансово-правова діяльність, що здійснюється законодавчими та виконавчими органами влади всіх рівнів, а також спеціально створених установ, для забезпечення законності й ефективності формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів з метою захисту фінансових інтересів держави, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадян, а також успішного досягнення поставлених цілей у сфері фінансів [10].

До інших складових господарського контролю відноситься судово-бухгалтерська експертиза. Вона знайшла широке застосування в господарських судах, насамперед у позовах про скасування актів податкових органів про застосування і стягнення фінансових санкцій, коли господарюючі суб'єкти ставлять під сумнів їх застосування.

Оскільки процес господарювання є сукупністю відносин між різними учасниками і кожен з них виконує певні дії, які обумовлюють взаємозв'язок учасників в економічній системі, то відповідно органи державної влади створюють та забезпечують належні умови для функціонування цих відносин, що мають гуртуватися на дотриманні нормативно-правового законодавства. Однак в процесі взаємодії окремі учасники господарських відносин не дотримуються встановлених вимог законодавства, порушуючи права інших, що призводить до виникнення спорів, для вирішення яких сторони звертаються до суду та правоохоронних органів.

Злочини у сфері економіки щодо юридичних осіб відображаються в бухгалтерських документах, записах на рахунках бухгалтерського обліку та у бухгалтерській звітності. Ця закономірність дозволяє визначити

ознаки скоєних злочинів на основі криміналістичної діагностики бухгалтерської інформації [11].

Судово-бухгалтерська експертиза є способом економічного дослідження конфліктних ситуацій у господарській діяльності, що стали об'єктами розслідування правоохоронними органами, і ґрунтується виключно на документальних джерелах. Також судово-бухгалтерська експертиза виступає засобом використання спеціальних знань у сфері бухгалтерського обліку.

Поняття «Судово-бухгалтерської експертизи» в нормативно-правових актах відсутнє і сьогодні більшість вчених і практиків оперують поняттям, яке дублює загальне поняття судової експертизи в Законі України «Про судову експертизу». Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» судова експертиза — це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, попереднього слідства чи суду [12].

Законодавче забезпечення судово-бухгалтерської експертизи визнає її як складову судово-економічної експертизи. Згідно п.127 Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертів та експертних досліджень [13], економічна експертиза включає:

- дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності;
- дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій;
- дослідження документів фінансово-кредитних операцій.

А отже, судово-бухгалтерська експертиза виступає однією з дієвих форм встановлення істини при розв'язку спорів, пов'язаних з фінансово-господарською діяльністю підприємств.

Положення, зафіксовані в Податковому кодексі України визначають експертизу як одну з підстав для висновків під час проведення перевірок. Відповідно до статті 83 Податкового кодексу зазначено, «для посадових осіб органів державної податкової служби під час проведення перевірок підставами для висновків є — експертні висновки» [14].

Через відсутність в нормативно-правових документах визначення терміну «судово-бухгалтерська експертиза» виникає потреба в дослідженні сутності даного терміну в науковій літературі сучасними науковцями (табл. 2).

Провівши аналіз визначення терміну «судово-бухгалтерська експертиза» цих та інших авторів [15–20] дозволяє відзначити, що визначення сутності судово-бухгалтерської експертизи науковці розділяють

за такими базовими категоріями та поняттями, як наука, складова частина дослідження, спосіб, процес, вид, процесуальна форма.

Таблиця 2

Дослідженні сутності терміну «судово-бухгалтерська експертиза» в науковій літературі сучасними науковцями

Автор	Визначення терміну «судово-бухгалтерська експертиза»
М. Білуха [15]	Судово-бухгалтерська експертиза: — досліджує виробничу і фінансово-господарську діяльність підприємств з різною формою власності, які припустили збитки, втрати, крадіжки цінностей, безгосподарність ті інші негативні явища, що стали об'єктом розслідування правоохоронних органів; — обґрунтовує свої висновки на документально достовірних даних, відображених у бухгалтерському обліку, конкретизує матеріальну відповідальність за збитки, завдані матеріально відповідальним і службовим особам.
Ф. Бутинець [16]	Судово-бухгалтерська експертиза — це процесуальна дія, що полягає у вивченні експертом-бухгалтером матеріалів справи в межах його спеціальних знань та на завдання слідчого або суду, з метою встановлення фактичних обставин кримінальної чи цивільної справи і надання експертного висновку.
І. Волкова [17]	Судово-бухгалтерська експертиза — це дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знання в галузі бухгалтерського обліку (експертом бухгалтером), з метою подання висновку стосовно кола питань, поставлених органами дізнання попереднього слідства чи суду.
О. Колісник [18]	Судово-бухгалтерська експертиза — це процесуальна дія, що полягає у експертному дослідженні документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності, з метою формування та надання висновку стосовно питань, поставлених органами дізнання, досудового та судового слідства.
Г. Мумінова-Савіна [19]	Судово-бухгалтерська експертиза — це дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі бухгалтерського обліку (експертом бухгалтером), з метою подання висновку стосовно кола питань, поставлених органами дізнання, попереднього слідства чи суду.
В. Швець [20]	Судово-економічна експертиза — це процес використання спеціальних знань із бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю при дослідженні правопорушень і злочинів у діяльності об'єктів, які перевіряють для документального обґрунтування позовних вимог, поданих у слідчі або судові органи.

Отже, проаналізувавши різні підходи до визначення сутності та фінансового механізму, можемо відзначити, що це поняття є доволі складним, що відображається у розмаїтті підходів до його трактування. Ефективне функціонування такого фінансового механізму можливе лише за умови наявності дієвої системи управління із відповідним організаційним, інформаційним і нормативно-правовим забезпеченням. Основну мету функціонування фінансового механізму — забезпечення сталих темпів економічного зростання, на основі взаємодії фінансових інструментів, важелів та методів впливу, забезпечення їх ефективного використання, для формування та реалізації фінансового запасу економічного зростання.

В цьому процесі не останню роль відіграє вирішення різноманітних економічних спорів між учасниками соціально-економічних відносин. Суб'єкти господарювання в процесі своєї діяльності час від часу змушені доводити правомірність своїх вчинків. Їх вирішення можливе як в досудовому, так і в судовому порядку. В процесі досудового вирішення спорів суб'єкти господарської діяльності повинні мати можливість застосувати ефективний спосіб доведення істини в конкретному питанні — економічну (бухгалтерську) експертизу.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевич. Київ : Атіка, 2002. 368 с.
2. Смірнова О. М. Фінансовий механізм реалізації демографічної політики. *Науковий вісник Нац. ун-ту ДПС України (економіка, право)*. 2009. № 4 (47). С. 61–66.
3. Ковальчук С. В. Форкун І. В. Фінанси: навч. посіб. Львів: Новий Світ, 2006. 568 с.
4. Лазебник Л. Щодо теорії фінансової політики: дослідження в координатах організаційно-економічних відносин. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 9 (63). С. 51–64.
5. Федосов В., Опарін В., Львовичкін С. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія К.: КНЕУ, 2002. 387 с.
6. Фінанси: навч. посіб. / за ред. В. І. Оспішев. К.: Знання, 2006. 415 с.
7. Фінанси: підручник / за ред.: С. І. Юрій, В. М. Федосов. К.: Знання, 2008. 611 с.
8. Словник іншомовних слів / за ред. акад. О. С. Мельничука. Видання 2-е, випр. і допов. К.: 1985. 968 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст]: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Перун, 2005. 1728 с.
10. Обушна Н. І. Модернізація системи державного фінансового контролю в Україні в контексті утвердження парадигми публічного аудиту. *Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія «Державне управління»)* 4.2016 С. 64–71.

URL:<http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/62/files/3df85fce-3a1b-4982-8702-8b40b954e902.pdf>

11. Дондик Н. Я. Спеціальні бухгалтерські знання та їх застосування під час розкриття та розслідування економічних злочинів: монографія. К.: Атіка, 2007. 144 с.

12. Про судову експертизу: Закон України № 4038-ХІІ від 25.02.1994 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

13. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. Затверджено наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 8.10.1998 р. URL: <http://komuna.lviv.ua/content/view/616/>

14. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

15. Білуха Т. М. Судово-бухгалтерська експертиза: [підручник]. К.: Видавнича компанія «Воля», 2004. 656 с.

16. Бутинець Ф. Ф. Судово-бухгалтерська експертиза [навч. посіб.] Житомир : ПП «Рута», 2004. 460 с.

17. Волкова І. А. Судово-бухгалтерська експертиза: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] К.: Центр учбової літератури, 2009. 84 с.

18. Колісник О. П. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи // *Фінанси, облік і аудит*. 2009. № 14. С. 256–263.

19. Мумінова-Савіна Г. Г. Судово-бухгалтерська експертиза [навч. посіб.] К.: КНЕУ, 2003. 202 с.

20. Швець В. Є. Основи бухгалтерського обліку та судово-бухгалтерської експертизи: підручник К., 2008. 240 с.

ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВИЙ АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АГРОПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

- 1.1. Антошкіна Л.І.**, д.е.н., проф., професор кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 1.2. Клименко А.А.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Куцарський Є.Е., здобувач спеціальності 073 «Менеджмент» другого рівня вищої освіти ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 1.3. Степанова В.О.**, старший викладач кафедри економіки і фінансів, ТОВ

«Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Сабардіна О.В., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ,
Україна

1.4. Коваль С.В., к.е.н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, ДВНЗ
«Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна

1.5. Кучеренко С.Ю., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, ДВНЗ «Пе-
реяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-
Хмельницький, Україна

Кучеренко М.А., ст. викладач фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ
«Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Перея-
слав-Хмельницький, Україна

1.6. Круковська О.В., к.е.н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна

1.7. Леваєва Л.Ю., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки ДВНЗ «Перея-
слав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-
Хмельницький, Україна

Лаврега Г.Р., магістрант, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені
Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна

1.8. Рунчева Н.В., д.е.н., доцент, професор кафедри економіки і фінансів,
ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ,
Україна

Бритвенко А.С., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і фінансів,
ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ,
Україна

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІО-ГУМАНІТАРНИХ СКЛАДОВИХ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

- 2.1. Ігнатенко М.М.,** д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
Мармуль Л.О., д.е.н., професор, професор кафедри економіки, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 2.2. Антонов О.І.,** аспірант ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
Плевако Я.А., аспірант ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 2.3. Жучінський О.Ю.,** аспірант ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 2.4. Марченко О.А.,** д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна
Постол А.А., д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна
- 2.5. Пінковський В.С.,** к.е.н., асистент кафедри професійної освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 2.6. Романюк І.А.,** к.е.н., асистент кафедри маркетингу та медіакомунікацій, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків, Україна
- 2.7. Романченко Ю.О.,** к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія м. Полтава, Україна
Тютюнник С.В., к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
Тютюнник Ю.М., к.е.н., доцент, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
- 2.8. Соловійов Д.І.,** к.е.н. доцент кафедри менеджменту ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 2.9. Трикоз І.В.,** старший викладач кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна

Храновська І.Б., здобувач другого (магістерського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент», ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна

Юткіна І.О., здобувач другого (магістерського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна

РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА ДЕРЖАВИ

- 3.1. Міхов Л.І.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 3.2. Столяров В.Ф.**, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Шинкарюк О.В., к.е.н., доктор філософії в галузі економіки і фінансів, Україна
Столярова В.В., доктор філософії в галузі економіки і фінансів, Україна
- 3.3. Столяров В.Ф.**, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Шинкарюк О.В., к.е.н., доктор філософії в галузі економіки і фінансів, Україна
Столярова В.В., доктор філософії в галузі економіки і фінансів, Україна
- 3.4. Столяров В.Ф.**, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Шинкарюк О.В., к.е.н., доктор філософії в галузі економіки і фінансів, Україна
Столярова В.В., доктор філософії в галузі економіки і фінансів, Україна
- 3.5. Малишко В.В.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав, Україна
Дем'яненко Л.О., аспірант 1-го року навчання кафедри фінансів, обліку і оподаткування, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування» ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав, Україна
- 3.6. Добренко О.О.**, к.е.н., доцент кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 3.7. Буц І.М.**, ст. викладач ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна

РОЗДІЛ 4. ПРОВІДНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ТА ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ

- 4.1. Кірова Л.Л.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Кіров М.С., здобувач 4 курсу Гуманітарно-економічного факультету БДПУ, м. Бердянськ, Україна
- 4.2. Кірова Л.Л.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 4.3. Артеменко Д.М.**, Сертифікований оцінювач з кваліфікацією «Всесвітньо визнаний оцінювач WAVO-WRV», м. Київ, Україна
- 4.4. Сирота А.І.**, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри галузевих юридичних дисциплін, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. м.Бердянськ, Україна
- 4.5. Пилипенко К.А.**, д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
Терещенко А.В., ст. викладач кафедри соціально — гуманітарних дисциплін Полтавський інститут бізнесу ПВНЗ «МНТУ», м. Полтава, Україна
- 4.6. Мац Т.П.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
Пилипенко К.А., д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
Карпенко Н. Г., к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
- 4.7. Картамишева О.Є.**, к.юр.н, доцент кафедри галузевих юридичних дисциплін, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Педан В.І., старший викладач кафедри теорії, історії, права і держави та конституційного права, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 4.8. Карпенко Н.Г.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія м. Полтава, Україна
Пилипенко К.А., д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія м. Полтава, Україна
Мац Т.П., к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

- 4.9. Юрченко Ю.Ю.**, д.е.н., доцент кафедри економіки і фінансів ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 4.10. Фролова Г.І.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- Фролов Ю.М.**, д.ю.н., професор, професор кафедри правознавства Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
- Мухін Д.М.**, магістрант спеціальності «Менеджмент» Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

РОЗДІЛ 5. ІННОВАЦІЇ, МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІКОЮ

- 5.1. Сільченко І.А.**, ст. викладач кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- Семенов К.О.**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 5.2. Княженко І.І.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- Кравцова Л.А.**, викладач вищої категорії, методист Бердянського машинобудівного коледжу Національного університету «Запорізька політехніка», м. Бердянськ, Україна
- 5.3. Антошкін В.К.**, д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- Горяча О.Л.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 5.4. Попова Н.О.**, ст. викладач кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- Ясницька Л.В.**, викладач Економіко-правового коледжу ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 5.5. Порватова Н.М.**, старший викладач кафедри вищої математики та інформатики, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- Скрипцін М. В.**, к.т.н., доцент кафедри вищої математики та інформатики ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 5.6. Буц І.М.**, старший викладач кафедри вищої математики та інформатики, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- Лактіонов Є. Ю.**, викладач циклової комісії інформаційних систем і технологій ЕПФК ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна

Наукове видання

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Колективна монографія

За редакцією
АНТОШКІНОЇ Лідії Іванівни,
РУНЧЕВОЇ Наталії Вікторівни,
ГОРЯЧОЇ Оксани Любомирівни

Комп'ютерне верстання — *Думанецька С.С.*
Дизайн обкладинки — *Бабинець Н.А.*

Підписано до друку 25.03.2020.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 31,2
Наклад 300 прим. Зам. №

*Видавець і виготовлювач ТОВ «Талком»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс: (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraine.vdk.@email.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 17.05.2013 р.*

